

Motion till riksdagen 2019/20:109

av **Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2018/19:157 Straffrättsliga åtgärder mot utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att böter tas bort ur straffskalan för köp av sexuell tjänst av vuxen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att ge personer som säljer sexuella tjänster målsägandestatus under förundersökningar och rättegångar mot sexköpare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att den dubbla straffbarheten för köp av sexuella tjänster utomlands avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Vänsterpartiet står bakom regeringens förslag i den aktuella propositionen. Regeringen anser att det finns anledning att skärpa synen på sexköp av barn, en inställning som Vänsterpartiet delar. I propositionen föreslås att straffskalan för köp av sexuell handling av barn ska skärpas dels genom att minimistraffet höjs från böter till fängelse, dels genom att maximistraffet höjs till fängelse i fyra år. Vidare föreslås att brottsbeteckningen ändras till utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Regeringen aviserar även en kommande utredning till följd av att riksdagen tillkännagett för regeringen att minimistraffet för köp av sexuell handling av barn bör höjas till fängelse i lägst sex månader.

Vänsterpartiet anser dock att regeringen inom ramen för detta ärende även borde ha lagt fram förslag på åtgärder i syfte att skärpa synen på sexköp mot vuxna.

3 Vänsterpartiets syn på prostitution

All prostitution, både den nationella och den globala över gränserna, är beroende av mäns efterfrågan. Det är alltså män som upprätthåller och stimulerar efterfrågan på sexuella tjänster. Detta oavsett om den som säljer sex är kvinna, man, transperson eller icke-binär. Att kvinnor köper sex av män är mer ovanligt även om det förekommer. Det beror på den rådande könsmaktsordningen där män är överordnade och kvinnor underordnade. En sådan kontext ger män rätt att utnyttja och exploatera kvinnors kroppar. Budskapet är att andra människors kroppar är en handelsvara för mäns sexualitet, som det står dem fritt att köpa, förbruka och göra sig av med. På så sätt blir prostitutionen en del av mäns sexualiserade våld mot kvinnor. Sexhandeln är en bred samhällsfråga som påverkar relationerna mellan alla män och kvinnor, inte bara de som är prostituerade eller som köper sex. Det är viktigt att komma ihåg att prostitution ofta innebär att den som säljer sex måste ställa upp på förnedrande och våldsamt sex. Forskning från Kanada¹ visar att dödstalet för prostituerade kvinnor var 40 gånger högre än för befolkningen i övrigt. Enligt Europol påträffas årligen hundratals skjutna, strypta och misshandlade kvinnokroppar tillhörande kvinnor som blivit utsatta för sexslavhandel. Mäns efterfrågan på sexuella tjänster är därför ett stort samhällsproblem som måste motverkas med all kraft. Av denna anledning verkade Vänsterpartiet för och stod bakom lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster (sexköpslagen), som trädde i kraft i Sverige 1999. Sexköpslagen synliggör maktförhållandet mellan köpare och säljare, och ger köparen straffansvaret. Numera är förbudet mot köp av sexuella tjänster infört i brottsbalken.

4 Vänsterpartiets förslag till ändringar i sexköpslagen

4.1 Ta bort böter ur straffskalan

År 2011 höjdes straffmaximum för köp av sexuell tjänst från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Syftet med skärpningen var att skapa ytterligare utrymme för en mer nyanserad bedömning av straffvärdet vid allvarliga fall av köp av sexuell tjänst. I den nu aktuella propositionen skriver regeringen att straffskärpningen av brottet köp av sexuell tjänst som trädde i kraft 2011 inte har fått önskvärt genomslag. Trots detta gör regeringen bedömningen att straffbestämmelsen om köp av sexuell tjänst inte bör ändras.

I dag är minimistraffet för köp av sexuell tjänst böter och maxstraffet fängelse i ett år. I likhet med Sveriges Kvinnolobby som varit remissinstans till utredningen som ligger till grund för propositionen anser vi att böter bör tas bort ur straffskalan. Sveriges Kvinnolobby anser att minimistraffet för sexköp ska höjas och möjligheten att dömas till böter ska tas bort. Detta skulle enligt Kvinnolobbyn säkerställa att straffet vid köp av sexuell tjänst fullt ut motsvarar brottets allvar. En höjning av minimistraffet skulle även vara en markering mot sexköpare och troligtvis ha en avskräckande effekt på efterfrågan.

Vänsterpartiet anser att det lägsta straffet för sexköp där säljaren är en vuxen person i stället för böter bör vara fängelse i högst sex månader, detta för att markera att

¹ Se rapport från Coalition Against Trafficking in Women (CATW) ”The links between prostitution and sex trafficking: A briefing handbook”.

samhället ser allvarligt på sexköp. Enligt vår mening blir straffskalan med vårt förslag även bättre anpassad för att domstolarna ska kunna göra tillräckligt nyanserade bedömningar vilket regeringen efterlyser i sin proposition. Att böter tas bort ur straffskalan ger även en tydlig signal till Polismyndigheten om att brottet bör prioriteras högre.

Regeringen bör återkomma med förslag som innebär att böter tas bort ur straffskalan för köp av sexuell tjänst av vuxen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Inför tydlig målsägandestatus vid sexköpsbrott

Stockholms universitet (Juridiska fakulteten) skriver i sitt remissvar att skälet till att domstolarna efter 2011 års straffskärpning inte har följt uppmaningen om strängare straff är att det råder oklarhet om brottet ska anses riktat mot allmänna intressen eller mot individens intressen. Utredningen Förbud mot köp av sexuell tjänst, en utvärdering 1999–2008 (SOU 2010:49) gjorde bedömningen att en person som utnyttjas i prostitution kan vara att anse som målsägande vid köp av sexuell tjänst. Frågan om huruvida den som utnyttjats ska betraktas som målsägande måste dock avgöras i varje enskilt fall. Enligt SOU 2010:49 kan frågan om huruvida den som utnyttjas i prostitution ska betraktas som målsägande eller inte, inte regleras genom särskild lagstiftning annat än möjligen om 20 kap. 8 § rättegångsbalken skulle ses över. Enligt 20 kap. 8 § fjärde stycket rättegångsbalken är målsäganden den person som ett brott är begånget mot, även en annan person som blivit förnärad eller lidit skada av brottet är målsägande.

Samtyckeslagstiftningen (6 kap. 1–3 §§ BrB) som trädde i kraft i juli 2018 har fått till följd att den som köper sex numera kan bli dömd för oaktsam våldtäkt efter en dom från Stockholms tingsrätt som senare fastställdes av Svea hovrätt. Samtyckeslagen kan därför träffa fall där den som säljer sex inte gör det av fri vilja på grund av trafficking eller liknande omständigheter. Detta är en utveckling som Vänsterpartiet välkomnar. Fortfarande är det dock en bedömningsfråga för den enskilda domstolen om en person som sålt sex ska bedömas som målsägande enligt bestämmelserna om köp av sexuell tjänst (6 kap. 11 § BrB) eller ej. Vänsterpartiet anser att den som säljer sex ska betraktas som målsägande då köparen anmälts för brott. Den som köper sexuella tjänster skadar inte bara samhället utan även den som säljer sex. Om samtliga sexsäljare ges målsägandestatus står det klart för domstolarna att samhället ser allvarligt på brottet. Vidare kommer offret för brottet att kunna söka brottsskadeersättning, erhålla målsägandebiträde under förundersökning och rättegång och få tillgång till andra stödinsatser för brottsoffer.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning som ser över möjligheten att ge personer som säljer sexuella tjänster målsägandestatus under förundersökning och rättegång mot sexköpare. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.3 Avskaffa kravet på dubbel straffbarhet vid sexköp utomlands

Vänsterpartiet har sedan länge drivit frågan om att ta bort den dubbla straffbarheten för sexköp utomlands. I likhet med Sveriges Kvinnolobby anser vi att kravet på dubbel straffbarhet ska avskaffas. Kvinnolobbyn skriver i sitt remissvar att utvärderingen av

sexköpslagen, SOU 2010:49, liksom andra studier och utvärderingar av lagen visar att 80 procent av alla sexköp sker utomlands. Enligt Kvinnolobbyn föreligger det en stor skillnad i hur svenskar ser på sexköp i Sverige och när de är på semester eller tjänsteresa. Detta hänger också ihop med en rad stereotypa och rasistiska föreställningar om framför allt kvinnor från andra länder. Sexköp av kvinnor från Asien eller andra delar av världen ses som mindre allvarligt då det ingår i deras ”kultur”, eller ses som ett sätt att hjälpa fattiga kvinnor. Kvinnolobbyn menar därför att det är angeläget att samhället markerar att det är lika allvarligt att svenskar utnyttjar människor i andra länder. Utredningens argumentation kring att det saknas internationell samsyn i synen på prostitution är därför en otillräcklig ursäkt för att tillåta att svenskar fortsätter att kränka mänskliga rättigheter i andra länder. Precis som sexköpslagen visat sig ha en normerande inverkan på svenskars beteende i Sverige skulle enligt Kvinnolobbyn ett avskaffande av den dubbla straffbarheten troligtvis ha en normerande verkan när svenskar befinner sig utomlands.

Vänsterpartiet anser att det är lika oacceptabelt att svenska män tar färjan till Lettland eller flyger till Thailand för att köpa sex som om brottet sker i Sverige. Enligt vår mening är alla personer som säljer sex lika skyddsvärda oavsett vilket land de bor i, vilket bör framgå av lagstiftningen. Vi har redan tagit bort den dubbla straffbarheten när det gäller övergrepp mot barn och barnpornografibrott. Det är nu hög tid att utvidga lagen så att den även omfattar svenskar som köper sex av personer över 18 år utomlands. Vänsterpartiet stod bakom det lagförslag om att ta bort den dubbla straffbarheten för sexköp utomlands som regeringen dessvärre, i brist på stöd från riksdagens majoritet, drog tillbaka 2018. Vi anser dock att regeringen bör ta ett omtag i frågan.

Regeringen bör återkomma med förslag som innebär att den dubbla straffbarheten för köp av sexuella tjänster begångna utomlands avskaffas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Linda Westerlund Snecker (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Karin Rågsjö (V)

Jon Thorbjörnson (V)

Jessica Wetterling (V)

Maj Karlsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)